

Drávavölgyi hajdúk

A 15. század végétől, a magyar szarvasmarha-kivitel fejlődésével alakult nálunk egy fegyveres, állathajtó réteg. „Hajdú” nevük a köztörténet szerint a „hajtó, hajdó” szavakból származik. A délvideki források azonban azt sejtetik, hogy névadóik a rác földről (Ó-Szerbia) északra került „hajdukok” voltak. Ezeknek az elei ősidők óta nomád állattartással foglalkoztak és félkatonai szervezetben éltek. A török elől északra menekülő csoportjaikat a pozsegai földműves horvátok vlachoknak nevezték; életmódjuk és görögkeleti vallásuk miatt nem kedvelték őket.

Valószínűnek látszik, hogy az ő nevüket kapta meg a 16-17. század földjétől-otthonától elszakadt sokféle földönfutója. Közülük a szerencsésebbek nagybirtokosok, esetleg királyi hadvezérek zsoldjában állottak egy hadivállalkozás idejére. Közben azonban válogatás nélkül sarcolták-pusztították a lakosságot, ezért is született törvények kiirtásukra.

Az 1591-1606 között folyt 15 éves háború idején Zrínyi György Kanizsáról kiindulva elfoglalta Berzencét és Babócsát és ezzel utat nyitott a Pálffy Miklós nádor parancsnoksága alatt álló hajdúknak. Ezek azután Illésházi nádor feljegyzése szerint „Baranyában és Somogyországban sok kastélyokat vertek fel és meg is vettek a töröktől, majd felprédálták, elégették azokat.” Ehhez teszi hozzá a török Ibrahim Pecsevi, hogy „A ráják között, amennyi erőteljes fiatal volt, az mind hajdúvá lett...”

Ormánsági szabadhajdúval egy 1774-ben felvett tanúvallomási jegyzőkönyvben találkoztam. Az akkor 56 éves kisszentmártoni Konczos Sámuel adott elő itt egy történetet, amelyet öreg édesatyjátul, a török elleni fegyvert viselő hajdútul hallott. Megtudjuk előadásából, hogy **a Vajszló környéki hajdúk búvóhelye a Kóróshoz tartozó Nagy-Hegy és a Vajszlói Uradalom területére is átnyúló Kígyós nevű erdőben volt.** Onnan csaptak ki időnként a törökre, s a hatalmas fák védelmébe húzódtak vissza, amelyek olyan oltalmat kínáltak, mintha”...valamely erős várba magokat vették volna.”

A hajdúk 1597-ben először jutottak el a Drávával párhuzamos úton Nagyharsányig. Pálffy nádor 1599. június 30-i jelentése szerint a hajdúk a barcsi béget legyőzték, 300 emberét megölték, őt magát halálra kínozták.

1600-ból már név szerint is ismertjük a három legrettegettebb hajdúvezért. Ekkor lopakodtak a Dráva menti erdőkön át a hirhedt „fekete” Miklós, Herberstein Zsigmond és a trák Prodan vezetésével Nagyharsány alá. A település éjjel rohanták meg és a gazdag mezőváros minden marháját elrabolva, az előbbi úton tértek vissza Babócsára zsákmányukkal. A harsányiak a szigetvári béghez mentek panaszra, aki Babócsára küldte őket, hogy a hajdúkkal tárgyaljanak. Azok azonban meg sem hallgatták őket, bár könnyek között, térden állva adták elő panaszukat.

A szigeti bég ezután a harsányi küldöttséggel egyenesen Ibrahim nagyvezirhez ment. Istvánffy Miklós igen színes szavakkal írta le a bég beszédét. Szerinte a bég élethűen mutatta be a Drávamente népének megpróbáltatásait és nyomorúságát a szabad hajdúk garázdálkodásai miatt. A jeles történész itt azt állította, hogy a nagyharsányiakon református hitsorsosai kegyetlenkednek. Ebből annyi igaz, hogy belsősomogyiak, ahonnan a hajdúk érkeztek, akkor már reformátusok voltak, a vezérek azonban a rettenetes 15 éves háború gátlástalan figurái közül kerültek ki. Vezérük, Miklós bizonyára a drávai magyarság körében szokatlan fekete szakálláról, vagy a korban is ritka gonoszágáról kaphatta a nevét. Prodan a trák keresztneve után szerb, ragadványneve után bulgár lehetett.

A német kalandort viszont a szakirodalom is jól ismeri dicstelen szereplései miatt.

Ibrahim nagyvezir még 1599-ben indult a Duna völgyébe, hogy Kanizsa és Esztergom elfoglalásával kikényszerítse a békét, amelyre akkor már mindkét félnek szüksége lett volna. Dunán küldött hadiszállítmányát azonban Szekszárdnál elfogták a Pálffy Miklós által felfogadott hajdúk,

akik délnek portyázva felgyújtották az eszéki hidat. A késelem miatt Ibrahim a tatárokat küldte Érsekújvár környékének dúlására, maga pedig dolgavégezetlenül vonult téli szállásra Belgrádhhoz. Az újabb hadjáratra 1600 nyarán került sor, Babócsa és a Dráva menti kisebb erősségek elfoglalása után Kanizsa is elesett.

A szabad hajdúk keletkezésének okát, a háború nyomorúságot Ibrahim sem tudta megszüntetni, de Dél-Somogy területén a hajdúk jelentős részét kiirtotta, és ezáltal a helyi lakosságnak rövid időre nyugalmat biztosított. Ha a Dráva menti népben jó emlékezet (is) maradt a török uralomról, az neki köszönhető. Török történetírók említik, hogy Ibrahim szigorú rendeletekkel oltalmazta a föld népét, a parasztok pedig tanácsai nyomán felkészültek a hajdúk fogadására és a „cséplő nevezetű, lánchoz kötött, vastag somfabotokkal a rablókat ütve-verve megölték.”

https://ormansagihistoria.blog.hu/2019/01/21/dravavolgyi_hajduk